

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

9. Quomodo intellectus ad meditandum adhibeatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

CAPUT IX.

Quomodo intellectu seu ratiocinio ritè dirigatur meditatio.

QVemadmodum in oculis corporis imagines quædam resident eorum que videntur, illæq; ad sensum quem philosophi communem vocant intro deferuntur; non secus memoria, siue vis ea quæ similitudines rerum effingit, eas ipsas intellectui seu iudicio censendas offert. Est autem munus intellectus, ut diiudicet, scrutetur, intelligat, de conuenientia, de que discrepantia rerum sententiam ferat, certoque sibi sine proposito, quæ ad illum faciant prudenter seligat: quippe ratiocinationis omnis id maximè proprium est, ut dissipata multa simul vinciat, & è perspicuis obscura vestigans veritatis lucem breui diluendoque complexu quasi vno radio comprehensam, spectandam animo obiciat, quod si perfectè fecerit, vel eam diffiteri non possumus si contemplationi sit res subiecta, vel non possumus quin aut fugiendam aut expetendam iudicemus, si de respuendo, vel eligendo instituta ratiocinatio fuerit.

Præterea cum in toto homine vna dominetur voluntas: voluntati verò sit limes positus, nihil ut velle possit, nisi quod sibi bonum existimet: hæc autem existimatio & diiudicatio, propria sit intellectus; patet profectò quantum in ipsam voluntatem, adeoque totum hominem iuris habeat ista intelligendi diiudicandique vis: eoque sit excolenda magis, quòd voluntas quidem à sensu, affectu, imaginatione in transuersum abduci potest, at intelligentia veritatem clarè oblatam refutare & auersari non potest: & licet corruptæ voluntatis aut affectionis impetu nonnumquam indistorta & praua rapiatur, si tamen consideratione repetita, veritatis semel cognitæ caueatur obliuio, inuicta sequitur, restitat, obmurmurat, nec à conuiciando, vellicando, diuiniudicij terrore intentando desistit, donec tandem persuasam voluntatem ad rectiorem viam flexerit.

Et hæc quidem excolendi intellectus rationes sunt cum ceteris communes ad meditationem autem propria sunt, tum quòd meditatio in ratiocinatione versatur maximè: tum quòd maximè huic sanctæ & vtilissimæ exercitationi, vel naturæ deprauatio, vel infestissimi dæmonis insidiæ obicem ponunt: nullum verò à nobis efficacius auxilium parti vlli quàm intelligentiæ adhiberi potest: est enim illa rector, certior, incorruptior, cumque fuerit incitator, ceteras excitat, excitationis verò, imò necdum excitationis, & ut excitentur perficianturque, adest Deus. Habet etiam hanc vtramque vim exercitatio intelligendi, quòd & ipsa per se iucunda est, ac nos delectat si quando super vno argumento variis excogitandis sufficimus; & præterea varios potest affectus

commouere, qui vbi semel excitati fuerint, tum verò nullo labore in eadem re meditando perseueratur. Aliàs cæcus esset sine ratione excurrentis affectus, & rerum vel argumentorum inopia laborans meditatio, rædij pariter deiectionisq; plenissima. Breuius ergo facillimiq; præceptionibus intelligentiâ instruamus.

Duo sunt intelligentis animi officia quæ non incommode, intellectus & iudicij nominibus notari designariq; possunt: primum, quodque est omnium quæ intelligenter atque ex ratione sunt fundamentam, est cognitio & intellectus rei qua de agitur, qui est quasi simplicissimus quidam intuitus, quo veritatem & naturam contemplando spectamus: quare in hoc sunt numero collocandæ omnes illæ contemplationes, quæ sola admiratione, personæque vel rei inspectione cõstant. Alterum est vt de re quæ intelligitur & videtur, iudicetur. est autem hoc iudicium duplex: primum de re ipsa in se & ad suum finem spectata, vt Iesu Christi Domini nostri labores, vita & mors quantis obseptâ difficultatibus, virtutibus instructa, quàm ad propagandam Dei gloriam, salutem hominum reparandam necessaria: alterum est iudicium, de re ad imitationem traducta, seu traducenda, vt quando caritatis, patientiæ, humilitatis tantum decorem spectauimus, ad me conuertor, & quanto opere illarum sim indigus lugeo, quæroque qua tandem via in rem meam præclara ista possint exempla deriuari, quod postremum quia ad actionem & praxim refertur, iudicium practicum vocari solet, cuius vis maximè elucet in voluntatis, totiusque hominis aggressionibus rectè sapienterque dirigendis: ex quo vno cum omnis humana perfectio pendeat, nitendum nobis est vt quàm rectissimum sit hoc iudicium, si enim deprauatum fuerit, quomodo non secum cetera distorquebit? recto verò auctoritatè in cetera, seuerumque tribuamus imperium. Rectum autem nulla certiore ratione potest reddi, quàm si frequenti meditatione, æterna, sancta, diuina doceatur, usque omne iudicium suum assimilandum esse peruideat. At verò recto aggeratur auctoritas, si constanter & fortiter illi subiugentur, & parere condescendant reliquæ omnes & corporis & animi facultates, seuerèque obseruetur vt nemini sit impunè si eius imperium aliquando detrectarit, sed grauiore atque molestiore inflicta pena alacritas in parendo sanciat.

Primum itaque est vt intelligamus, tum verò vt iudicemus: quod vtrumque, vt de memoria dictum est, vel in historicis vel in non historicis exercetur: curandumque diligenter vt in eis quæ intellectui offeruntur, magna veritatis ratio habeatur, quippe ex falsis non nisi falsa, & à vero colliget aberrantia. Quodcumque verò seu intelligendo, seu ratiocinando compererit, diligentissimè intendat vt ex eo aliquod ad perfectionem incrementum capiat, indeq; mentem in Deum seuocet: ad eò vt in tria omnino incumbat, rerum nempe quæ propositæ sunt intelligentiam, vtilem sui doctrinam, Dei que cultum & amorem excitandum, qui sit nonnumquam cum imploratione coniunctus, hæc autem quomodo perfici possint, paulatim sensimque dicemus.

Et quidem in historiae meditatione non potest non abundare copia intellectui exercendo, si paulo diligentius animum aduerterimus ad eam quae in illa inest varietatem: primò enim & maximè occurrunt personae, in quibus ea sunt perpendenda quae ad illas attinent, ætas, dignitas, forma, sexus, robor, firmitas, educatio, nobilitas, oris vultusque conformatio, & alia eiusmodi in hominibus: nã in dæmonibus, in Sanctis, Angelis & Deo opt. max. sunt alia quae deceant. Meditari si voles mendicantem Ignatium, in eo non procaces mendiculatorum vultus, sed ex modesta humilitate erumpentem dignitatem oris intuebor, hominem in ambitione militari educatum, tumentes generis nobilitate spiritus comprimentem, quàm diuerso nunc ambitionis genere laborantem! quippe non aulae regiae vanus affectator, titulis incubans in senescit, sed aeterno Regi placere soli experiens, contentissima & pauperrima vita, omnium esse postremissimus appetit, vt Iesu Christo amantissimo Domino suo similior euadat. ô quantum mutatus ab eo qui Pampelonam ferociens ingressus fuerat! Nec dissimiliter vel S. Franciscum, vel ipsum etiam eorum Dominum, dum in terra degeret, viuentem videas.

Secundò, in historia intercedunt verba, & quidam rebus ac personis sermo conueniens. Ita, vt idem exemplum sequar, mendicantem B. Patrem verba sua modesto, moderateque graui sono, ad humilitatem conformasse reputandum est: audiendi procaciores nonnulli, qui velut laboris fugitantem, & ignauium fannis prosequuntur; at nihil regerit, contemtionem sui gaudet: alij multa rogant de patria, genere, familia, sed ad hæc conticescit: quidam intro domum euocant, adit humiliter, verba de Deo miscet, flammam caritatis de caelestibus loquens euibrat. Est enim sua silentij taciturnitatisque ratio habenda, & vbi id opportunè ceciderit, sermoni & locutioni comparanda.

Tertiò, insunt actiones & opera, quorum natura, modus, tempus, circumstantia sunt expendenda, vt mendicationem rem esse natura sua vilem, cum sit beatus dare quàm accipere, molestam, irrisionibus & despiciatui obnoxiam, eo grauiorem quo diuturniorem, & in plures annos, voluntarièque susceptam; homini occupato, longum iter agenti; ac per vias militibus infestas, rapinis & excursionibus exhaustas, peregrini idiomatis, inueterato (quale Hispanos inter & Gallos vigere solet) odio laborantes, propè sic intolerabilis oportet. Quot hinc, delicatius enutrito corpore humicubationes, inanissima ieiunia, asperitates in victu, grauèque tota in vita molestia: At verò si exerceatur in patria, fortius hoc ipsum est, blandientem, præsentem, affatimque suppetentem commodorum, deliciarum, honorum copiam aspernari, demiratores vulgi susurros floccipendere, amicorum & cognationis posticas derisiones, ac nonnumquam indignationes, immota serenaque mente superare, multisque delinitum illecebris numquam ab incepti cursus contentione destitit. Sed mirè hæc singula in Christi Domini paupertate sese efferunt.

Quar-

Quartò est etiam unicuique rei suus præcipuus finis in quem tendit, cuius causa existit: est etiam singularum partium, quidam peculiaris & ad præcipuum communemque illum aptus & accommodatus. Habet autem finis consideratio vim permaximam in iis quæ spectant ad mores; cum omne iudicium decori honestique contineatur hoc vno, an ad honestum finem aptè decenterque dirigatur: & verò ut sunt connexæ coniugatæque virtutes, & sæpè fit ut actionum sanctarum non vna sit honestas, inde inuestigare conuenit annon ob varios, in vnamque Dei gloriam coeuntes fines sit aliquid susceptum? Quippe mendicato victum quærere potuit B. Pater, ex auiditate semetipsum contemnendi, potuit id velle ut humilitatem exerceret, ut durior vita molliorem sæculi expiaret, ut experimento disceret non in incerto diuitiarum, sed in prouidentissimo parente Deo sperare, ut quæcumque vel fastus vel commodorum humanorum sunt, à se longissimè remoueret, ut ad dura pro Christi nomine perferenda, derisusque & contumelias magna animi æquitate tolerandas assuefieret, ut peccatrici animæ egestatem indigentia corporis perfectius agnosceret, ut Sanctorum, ut denique Christi Domini nostri, pauperrimam olim in terris vitam degentis, aliqua saltem parte similior euaderet. potuit igitur ob hos & ob alios fines plurimos, mendicationem sanctus Pater elegisse, quorum nonnulli interdum quibusdam ex actionibus magis emicant: inquiri, spectari, de quæ illis ratio cinatio institui ab intellectu semper potest. In singulis Christi Domini actionibus, quidpiam hîc inest inexhaustum: nam singulas & caritate, & humilitate, & omnigenis virtutibus ornabat, & in immensos diuinæ gloriæ, humanæque reparationis ac sanctitatis fines dirigebat.

Quintò, quis effectus, quæ sit utilitas, damnûmve securum videndum est. Est autem utilitas & damnum duplex: vna illiusmet qui rem eiusmodi peragit: altera ceterorum. dum enim Dei filius est pauperrimus; damnantur humana iudicia diuitias paupertati præferentia; dum etiam vir nobilis, animique excellentissimi ad mendicationem se abiicit, profectò sui ipsius victor existit, & quidquid turgidorum in se spirituum supererat vel opprimit, vel extinguit: ceteros hominum, qui eiusmodi vlroneæ demissionis, non maligni spectatores vel auditores fuerint, ad eiusdem virtutis imitationem sollicitat, facitque ut fateri cogantur, re vera nihil in humanis magnum nisi animum, qui ea quæ videntur magna, despectat.

Sextò, eorum qui res eas agunt cogitatus, affectus, variique sensus animi ad rei gestæ cognitionem plurimum conferunt: vnde hîc adhibenda est ea, quam, vbi de memoria dictum est, commendauimus, inuentio decora personarum. quæ recta diiudicatione persuasibiliter disponatur. Nec verò copia deerit si etiam Sanctos iisdem quibus nos & tentationibus & affectionibus expositos fuisse crediderimus, eorumque personam tantisper induentes,

ren-

temptationes, fluctuationes, animationem, gaudia victorum nō quasi alieno, sed quasi sensu nostro proprio expresserimus. Veluti, nec enim semel assumtum exemplum depono, tu ad alia, & alios plurimos traduc longius, si mendicantis Ignatii personam sustinentes, nos quasi audire, internoque sensu percipere poterimus, quomodo insidiosus dæmon humilitati eius inuidēs, argumentis in speciem quam maximè verisimilibus, à mendicitate eum sit reuocare conatus, studiorum retardationem, iacturam temporis, orationis & sanctorum operum exercitationem, multorum offensionem obiiciens, tædium importās, languore corporis exterrēs: hinc tibi hærebit aliquādo dubius, acrior vrgebit hostis, & paululum cedente Ignatio, iam spe victoriam deuorabit, at verò vel meliora suadente angelo, vel diuinæ gratiæ munere redintegratis vegetioribus animis, in seipsum durior exardescet, totoque animi sui sensu, & longissimè à se dæmonem repellat, & mendicationem amicissimè complectetur, seque pauperi Deo pauperissimum & abiectissimum, lætus & libēs offeret. Hæc autem sic in aliena persona suscipiendo, & in se exprimendo, sunt permiræ cuiusdam efficacitatis, ut nos eadem sentire propemodum cogant: placet enim decertantem intueri, placet audire quibus vincat argumentis, placet victoris gratulari coronis, dumque neque talem virum aliter potuisse, neque debuisse iudicamus, quid proclivius est quam in eius transformari similitudinem, cuius induimus personā, & placuit quid conuenientius, quam eius imitari in certando perseverandoque conuantiam, cuius pugnam, victoriam coronamque miramur? Habent hæc etiam suum in Christi Domini actionibus locum, quantum attinet ad humanā, quam assumit, infirmitatis sensum, quo pauere, tædere, mæstus esse, & contristari voluit, & angelicam Deus-homo cohortationem non est dedignatus.

Ex iis autem quæ dicta sunt patet, quam facile sit ex rebus ita copiosè dignèque intelligentiā perpenis ad iudicium practicum deuenire, quod omnino, & propè semper faciendum nobis est. Facimus autem quando è lingulis quæ notauerimus, fructum aliquem decerpimus, imitationis, amoris, doctrinæ, aut rei cuiuscumque melioris, id conando ut nihil nobis infructuosum elabatur. Quæuis autem observatio persuasibilior redditur iisdem insistendo vestigiis, si personam personæ, verba, opera, finē, effectus, animi sensus, sensibus, effectis, finibus, operibus, verbis opponimus, eademque & maiora potius à nobis exigi confirmemus, exempli gratia, ille Deus summus, ille vir militaris & nobilis mendicantem, Christum profitentem, humiliore situ ortum, quam auidè idem deceret expetere? Ferocientis spiritus homo, & acriter biliosus, ita sannas aure surda bibit, & velut mutus nihil contrā hincit: ego verò nihil vin cā animum? semper ad retaliandum paratus, semper habeo quod reponam? Ignatius communem vitam necdum in Religiosa familia viuens, fraternis ædibus despretis, communè pauperū, in oculis patriæ totius affectat: mène ut Religiosum deceat, opulentiorum commodiores domos exambire? cognatorū, amicorum, & affinium, in patriam

patriam si quando venero, vel conuiuia frequentare, vel munusculis auidum inhiare? Ecce in regione externa, in multos annos, quàm se totum diuinæ prouidentiae relinquit, ego ad breue aliquod iter, anxius viaticum exigam copiosum? nusquam, nisi verbis, Christum pauperem pauper sequar? Quis dubitet, ex eo factum deinceps fuisse, vt diuina gratia seruo suo quem tam serio ad sui contemptum niti videbat, tantam humilitatem, tantam humanarum rerum despectionem sit elargita? me nihil eiusmodi conantem, quid mirum est in postremis habere, inanissimo tumori mentis obnoxium? Tu verò sancte Pater si quando repulsam in medicando passus eras, laetabaris, exultabas, efferebaris gaudio, & vel mente, vel etiam, si locus ferret, prouolutus in genua, Deum immitibus istis placabas, exorabas; tum verò tui memor, O Domine Iesu Christe (inquebas) pro me olim pauperissime, hanc meam tibi paupertatem libens, volens consecro, o si à te admitti mereretur! mea Domine, digna sunt scelera, vt ab omnibus repellar; repellar mi Iesu, in hac vita, & ab hominibus repellar, dum à te non repellar, sed recipiar in æterna tua tabernacula! Hæc & his similia ardenti corde promebas; pati, iucundum erat; contemni, gloriosum. Deus bone! quàm diuersa in me omnia comperio! quàm alios regnare video sensus! petita impetrare contendo, indignor recusanti, contemtionibus exterreor; numquamne ergo ipse me vincam, serpam semper, ne que me ex impotenti vanitatis dominatu in libertatem Sanctorum asseram? His & id genus alijs instigandus animus, & ad ea, quæ mox sequentur, atque ad voluntatis incitationem molliorem sibi transitum parabit.

Poterant amplissimè, longeque fusiùs dici singula, verùm id satis est ad præformandum exemplum, cuius gratia in vnico quod primùm occurrit mendicationis argumento hæsi. idem in quauis cuiusuis historiæ parte præstari potest: vtileq; fuerit ad facilitatem comparandam, si, cum in aliquo meditationis membro inopia ratiocinandi laboraueris, hæc in manus sumas, adhibitoque calamo, studiosè ad imitandum coneris, & quouis idiomate experiaris, quantum ad hæc possis accedere; idque si aliquoties præstiteris, exuberantiorem te proculdubio reddes.

Ceterùm potest hæc sui cum alio comparatio, omniumque in se ipsum deriuatio fieri, vel in singulis, vbi primùm singula voluuntur, vel postquam singula considerauerimus, quando scilicet eo modo, cuius dedimus exemplum, quadam vel recapitulatione, vel iterata, sed breuiore tractatione resumuntur. Sunt verò quæ hoc capite diximus, transsumta omnia ex B. Patre de Domini nostri Iesu Christi incarnatione & natiuitate tractante.